

ھەقزىنى و ياسا

پارلۇزەر: شىزى رەسول بەزار

خىزان پېرۋۇزلىرىن ئىنگەھە لىسىر روپى سروشىنى و لىسىر فى بىنیاتى زى ھەمى دىن و مەزھەبان پوپىتە بىن دايىھ، چونكە خىزان كاڭلۇ جىفاكى يە و گەھر خىزانەك باش بەيدا بېبىت دى جىفاكەكى باش بەيدا بېت و بەروقازى قىچەندى دى جىفاكەكى نەساخەلم بەيدا بېت.

خىزانان ساخەلم و باش نەو خىزانە يَا كۆ خودان يەيۈندىلىن مکوم و ب ھىزى، كۆ مايتىكىرىت دەرقە نەشىن وى لازىز بىكەن، دىيارە خىزان ب ھەقزىنىن دىناقىبەرا زەلامى و ئافەرتى دەست بىن دكەت و پاشى زارۇكان، دىيارە هەر ھەقزىنىكە سەركەفتى دى خىزانەك سەركەفتى يېتكى نىسىت، نەقجا بو ھەندى ھەقزىنى يَا سەركەفتى بىت دېقىت لەلۇپ مەرج و ياسايان شەرعى بىت هەر چەندە ياسايان گەلەك مەرج بۇ ھەقزىنىن دانىيە.

نەز د وى باوهەرى دا مە و بىحوكىم كارى خۇ وەك يارىزەر، زۇرىدە يەيۈندىلىن ھەقزىنىن نەدىسەركەفتىن و رەنگە نەنجامىت وان د نائىندە دا دىيار دىن و لەلۇپ باوهەرى من چونكە جىفاك يېن خىلەكىيە و روشتىت خىلەكىن زۆر د تۈۋارن د كېشى يېتكىننان ھەقزىنىن دا و بىتابىيەت سەبارەت ب ئافەرتى قە، نەخاسىمە بۇ ئافەرتى بىتنى نەق يەيۈندىلە وەك كار و نەرك دەھىتە ھەزماقىن ز خۇ نەڭەر كەچ ياب چانس نەبىت نادىكە نەز جانان بىت و نەز خواندەق، بېتكۈمانە دى شويكىدا وى زۆر يَا لازىز بىت و هەر كەسەكتى وى بخوازىت دى ئىكىھەر رازى بىت چونكە دەرسىت كاروان وى بەھىلىت و قەيرە بېت.

- ١- بىتشەكىن بەھەر دېبىم بەحسىن ھەندەك لەتىن ھەقزىنىن بکەم نەۋىزى:
- ٢- دانە شويا ب خورتى.

١- نەمەنلىق ياسايان يېن ھەقزىنىن (شويكىرنى).

بەرەفازى قانۇوننى، شەرىعەتلىق تەمەنلىق شويكىرنى دىيار نەكىرىيە، بەلکو شەرىعەتلىق مەرجى (يېنگەھەشتن و عەقلى) دانىيە، زىنەبارى ھەندەك مەرجىن دى كۆ ياسا و شەرع تىندا كۆمەد دىن مىبا رازىبۈونا سەمەيانى و رازىبۈونا راست يالا ز كىيماسىان و شەھەدىيى و ... هەت، ل دۇر تەمەنلىق بالغبۇوننى سەبارەت ب كېچى و كورى، دىيارە شەرعى رج تەمەن دىيار نەكىرىيە، ئانكۆ رج دەمما كەچ كەھىتە ئاستى زەقىن و كور زى كەھىتە ئاستى زەلامى و نەقەزى ز كەسەكى بۇ نىتكى دىيەر جىاوازىن بخۇقە دېبىت، ئانكۆ دېبىت كەچ د تەمەن دەھ سالىقىن دا بېتە زەنەكە ئام يان ل دوانزىدە سالىقىن يان ل چارىدە سالىقىن و يېق رەنگى كور زى، بەلنى ياسايان نەمەنلىق دېن دەست ئىشانكىرى بۇ كېچى و كورى نەو زى ھەزدە سالىقىن.

بەلنى كەلەك حالەتتىت ھەقزىنىن دەرقەي دادكەھەن دەھىنە ئەنجامدان و يابەند نېبن ب ياسا بارى كەسایەتى نەخاسىمە ل كۈند و دىئھانان و زۇرىدە كچان دەقان رەوشان دا ل تەمەنەكى زۇي سۇي دەكەن نەقجا زېھر زۆر بۇونا قان حالاتان، ياسايان نەق مەرچە يېن بېتىكۈھە ھافىتى و دەرقەكەن دى يېن بەرچاڭىلىرى نەو زى (١٥) سالىھ ل شوبىن (١٨) ئانكۆ شەرعى تەمەنلىق ياسايان ب (٢) سالان كىتمەر لى كەر بۇ ھەندى خەنەك بېتىتە ھاندان ز دەرقەي دادكەھەن قىن يەيۈندىلىن يېتكى نەمەنلىق، چونكە ز دەرقەي دادكەھەن رەنگە كەلەك كىيماسى تىندا ھەنەن وەك نەرازىبۈوننى لەجم كېچى، بەللىق تۈرى دەمىن نەو ئەستىت رج بەتكەت ز بەر بىنەمالا خۇ، يانزى كەر زەلامى زەنەكە كەن دەھىت و بىنى وى نىتكا دى خواتىت و كەلەك ز قان رەنگە كەرچەنلىق و كىيماسىان.

دەمن يەيۈندىلە ھەقزىنىن دەكەھەن، نەق كىيماسى بە نامىن چونكە دادور دى يېرسىدارى و دېفيجووننى لەدور قان كىيماسىان كەت بەرى ھەنگى، بەلنى بۇ زانىن تەمەنلىق (١٥) سالىق زى نە يېن رەھايە بەلکو يېن ب مەرچە، نەۋىزى:

- ١- دېقىت كەچ يان كورى (١٥) سال ئاقام كەن.

٢- دېقىت داخوازەكىن يېتىشكىشى دادورى بەتكەت و ب نېقىسىن بۇ دادكەھە بارى كەسایەتى و ھەمى يېزازىن لەدور دەزگىرى و دەزگىرى ئىندا ھەبىت و ھەردۇو داخوازى رازىبۈونا دادورى (قازى) بکەن بۇ جووتىبۇوننى (زەۋاچ).

٣- رازىبۈونا سەمەيانى (شەرمۇنى) كۆ بایە، بەللىق رازىبۈونا سەمەيانى ب قەمەدرى يالا قازى گۈرنى ئىندا، چونكە دېبىت باب يېن سەرەدقە بېت دەرىزىبۈوننى دا و دېقى رەوشان دا دى قازى دەرفەتەكە كەت كەت بەيدا كەت كەت كەن ئەنلىخۇ بەدەت رج باش و رج خراب و نەڭەر نەق دەرفەتە بۇرى دى قازى لىسىر يېتكىننان ھەقزىنىن رازى بىت بىتلىق بەرچاڭىرىتى رەنەن سەمەيانى و نەخاسىمە كەر رەنەن وى يالىسىر رج بىنیاتىت راست و دروست نەبىت.

٤- رازىبۈونا دادكەھەن، يېتىت چەسپىاندىن ئەق بۇرى ب رازىبۈونا قازى، دى ھەردۇو لا كەرىيەستا جوتنىبۇوننى مۇر كەن.

ز ئەق بۇرى دىيار دېبىت كەت كەن يەيداكىرى كۆل دادكەھەن ھەقزىنىدا خۇ تۆمار بىكەن خۇ نەڭەر دىن تەمەنلىق ياسايان زى دا ھەقزىنىدا خۇ يېتكى بىن، بۇ ھەندى مافىت وان و نەخاسىمە يېتكى ئافەرتىن بەھىنە پاراستن، د ھەزما رەھىت دا دى خالا دووئى شەرۇقە كەمین نەۋىزى (دانە شويا بخورتى يە).